

วิสัยทัศน์การพัฒนา กรุงเทพมหานคร*

กฤษฎา อรุณวงษ์ ณ อยุธยา
ภาควิชาสังคมศาสตร์ สำนักศิลปกรรม
ราชบัณฑิตยสถาน

เมื่อผมเด็ก ๆ บ้านผมอยู่ที่ถนนวิฑูรย์ข้างคลองไผ่สิงโต เป็นที่ดินตั้งแต่สมัยคุณปู่ ถนนวิฑูรย์มีคลอง ๒ ข้างถนนและมีต้นก้ามปูขนาดใหญ่อยู่ระหว่างถนนกับคลองเช่นเดียวกับถนนเกือบทุกสายในสมัยรัชกาลที่ ๕ และรัชกาลที่ ๖ แห่งราชวงศ์จักรี การระบายน้ำเวลาฝนตกหนักไม่มีปัญหา จะเดินหรือขี่จักรยานก็มีร่มเงาของต้นก้ามปูอยู่ตลอดทาง และเนื่องจากคลองต่าง ๆ ติดต่อกันเป็นระบบ ผู้คนก็ยังใช้เรือกันอยู่มาก น้ำในคลองก็ใสสะอาด เพราะคนในกรุงเทพฯ มีน้อยกว่าในปัจจุบันมากมาย ผมยังจำได้ว่า ตอนเรียนอยู่ที่โรงเรียนอัสสัมชัญ ประเทศไทยมีพลเมืองเพียง ๑๗ ล้านคน

สมัยนั้นเป็นสมัย “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” ข้างคลองไผ่สิงโตก็มีบ้านชาวบ้านที่อยากจะได้ปลามาทำกับข้าวเมื่อใด ก็ปั้นข้าวเป็นก้อนกลม ๆ โยนลงไปใน “ยอ” ที่ทำด้วย

ไม้ไผ่เป็น ๔ ก้าน และผูกผ้าขาวโปร่งไว้กับ ๔ มุม และมีไม้ไผ่ยาวที่ปลายข้างหนึ่งติดอยู่กับจุดรวมของไม้ไผ่ทั้ง ๔ ก้าน และมีเสาไม้ไผ่รับไว้ตรงกลางสำหรับกระดกยอขึ้นลง พอโยนก้อนข้าวไปบนผ้าขาวโปร่งก็ยกปลายไม้ไผ่ลำใหญ่ขึ้น ผ่านนั้นก็จมไปอยู่ในน้ำ รอสักพักก็จะมีปลามากินข้าว ก็กดปลายไม้ไผ่ลำใหญ่ที่เป็นก้านนั้นลง ด้านที่เป็นผ้าก็ลอยมาพบน้ำ มีปลาขึ้นกระดัก ๆ อยู่ ๒-๓ ตัว เป็นกับข้าวได้ ที่ผมบรรยายเรื่อง “ยอ” มาเสียยาว ก็เพราะผมถามเลขานุการของผมว่า รู้จักยอไหม เธอบอกว่าเคยได้ยินแต่ชื่อ ผมก็เลยต้องอธิบายสำหรับคนหนุ่มสาวกรุงเทพฯ ที่อาจจะไม่เคยเห็นยอเหมือนเลขานุการของผม

ถนนสุขุมวิทก็ลาดยางไปถึงซอยวัฒนา ต่อจากนั้นก็เป็นที่ดินแดง สองข้างทางของถนนก็เป็นนาข้าวสุดลูกหูลูกตา

บ้านส่วนใหญ่ในกรุงเทพฯ สมัยนั้นก็ไม่มีบริเวณกว้างขวางเป็นหลายไร่ มีต้นไม้ใหญ่และบ่อน้ำ ถึงจะไม่มีระบบปรับอากาศก็อยู่เย็นสบายดีไม่เหมือนกับสมัยนี้ที่ทั้งบ้านและอาคารทั้งร้านสรรพสินค้าและรถยนต์ ติดเครื่องปรับอากาศกันหมด เอาความร้อนภายในพ่นออกมาข้างนอก ต้นไม้ข้างถนนก็ถูกตัดออกหมด เหลือไว้ที่ถนนวิฑูรย์แห่งเดียว เพราะท่านทูตอเมริกันท่านขอไว้ถนนอื่น ๆ ก็มีการขยายผิวจราจรอย่างง่าย ๆ ด้วยวิธีตัดต้นไม้และถมคลอง ฝังท่อระบายน้ำที่มีสมรรถนะการระบายน้ำฝนเพียงร้อยละ ๑๐ ของคลอง เราจึงมีน้ำท่วมทุกครั้งทีฝนตกหนัก ต้องตั้งปั๊มสูบน้ำยักษ์ไว้หลายสิบแห่งเพื่อระบายน้ำฝนออกไปทิ้งคลองและแม่น้ำ

ตอนผมอายุ ๑๐ ขวบ ก็มีน้ำท่วมใหญ่อยู่หลายเดือน ผมสนุกมากเพราะหัดพายเรือเป็นก็ตอนนั้น แล้ว

* เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการและการจัดเวทีสาธารณะ เรื่อง มหกรรมสู่กรุงเทพฯ เมืองน่าอยู่ วันที่ ๒๓-๒๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๕ ณ ห้องแกรนด์ฮอลล์ ชั้น ๒ ศูนย์นิทรรศการและการประชุมไบเทค กรุงเทพฯ

ยังเปิดประตูบ้านชั้นล่างให้ปลาว่ายเข้ามา แล้วปิดประตูวังไล่จับปลา ซึ่งส่วนใหญ่ก็จับไม่ทัน ที่ลานพระบรมรูปทรงม้าหน้าท่วมแค่อะไร เรียกว่าท่วมกันทั้งเมือง แต่ถึงอย่างนั้นระดับน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาที่ท่วมตอนนั้นก็ยิ่งต่ำกว่าระดับเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘ นี้ เรารอดน้ำท่วมใหญ่เมื่อ ๒ ปีที่ผ่านมาได้ ก็เพราะพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งให้ทุกฝ่ายร่วมมือกัน ทั้งกรุงเทพมหานคร (กทม.) ทั้งกองบัญชาการทหารสูงสุด กรมชลประทาน ทหารและตำรวจ ต่อสู้ทุกภัยที่หากป้องกันไม่ได้จะมีผลเสียหายเหลือคณานับ อีกทั้งยังได้พระราชทานแนวทางปฏิบัติโดยละเอียด และได้ทรงติดตามผลการปฏิบัติอย่างใกล้ชิด พร้อม ๆ กับที่ได้พระราชทานแนวทางพระราชดำริในการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมอย่างถาวรด้วยโครงการ “แก้มลิง” ซึ่งก็ทราบกันดีว่าถึงนั้นเวลาคนยื่นกล้วยให้ก็จะอ้าปากจับแล้วเก็บไว้ที่กระพุ้งแก้ม เพื่อจะได้อ้าปากรับกล้วยลูกต่อไปได้ทันทีหลังจากได้กล้วยจนเต็มแก้มทั้งสองข้างแล้ว จึงจะวิ่งไปหาที่สงบแล้วกินกล้วยที่ละใบจนหมดทั้งสองแก้มอย่างสบาย ๆ

โครงการพระราชดำริ “แก้มลิง” คือการหาที่กักเก็บน้ำเมื่อมีน้ำมาก เพราะน้ำฝนหรือน้ำหลาก และระดับน้ำทะเลก็ขึ้นสูงไม่สามารถจะระบายได้ เพื่อเอาไว้ระบายออกเมื่อระดับ

น้ำทะเลลดลง ด้วยการขุดลอกคูคลองทั้งด้านทิศตะวันออกและทิศตะวันตก เพื่อระบายน้ำลงสู่ระบบสูบน้ำออกทะเลของกรมชลประทาน รวมทั้งการผันน้ำที่ไหลมาทางแม่น้ำเจ้าพระยาให้ออกไปทางแม่น้ำบางปะกงและแม่น้ำท่าจีนเป็นบางส่วน และสร้างเขื่อนและประตูระบายน้ำที่แม่น้ำป่าสักและนครนายก รวมทั้งเขื่อนกันน้ำ ๒ ข้างฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาซึ่งได้เริ่มขึ้นที่เขตบางพลัดแล้วและคงจะสร้างต่อไปจนครบ

ผมสอนหนังสืออยู่ที่คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๐ จนถึง พ.ศ. ๒๕๓๓ เป็นเวลา ๓๓ ปี และได้เริ่มให้มีการสอนวิชาผังเมืองและวิชาภูมิสถาปัตยกรรมขึ้นที่คณะ เพราะผมตระหนักดีถึงปัญหาของกรุงเทพมหานครที่สะสมกันมา เพราะเราไม่มีผังเมืองที่สมบูรณ์และเราขาดสวนสาธารณะเป็นอย่างมาก กรุงโตเกียวที่ราคาที่ดินแพงยิ่งกว่าทอง เขาก็ยังมีสวนสาธารณะต่อประชากรมากกว่าเรา ๒-๓ เท่า และหากไปเทียบกับมหานครลอนดอนหรือกรุงปารีสแล้ว เราก็น้อยกว่าเขาเป็น ๒๐ เท่า

ผังเมือง คือ วิสัยทัศน์ที่จะมองไปข้างหน้าไกล ๆ เพื่อวางแผนแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของเมืองที่มีอยู่ในปัจจุบัน และป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจากการขยายตัวของเมืองทั้งพื้นที่และประชากร รวมทั้งระบบการจราจรและสาธารณสุขโรค

เมืองใดที่มีการพัฒนาเกินไปโดยไม่มีผังเมืองหรือวิสัยทัศน์ดังกล่าว ย่อมจะมีปัญหาทั้งด้านการจราจรติดขัดและคุณภาพชีวิตของคนในเมืองนั้นอย่างแน่นอน

เมื่อผมได้มีโอกาสมาทำหน้าที่เป็นรองผู้ว่า กทม. ฝ่ายโยธา ผมก็ตั้งใจว่าจะเป็นโอกาสที่ผมจะได้เข้ามาแก้ไขสารพัดปัญหาของกรุงเทพฯ อย่างเป็นรูปธรรม ดีกว่าที่จะอยู่มหาวิทยาลัยศึกษาปัญหาและเห็นทางแก้ไข แต่ไม่เห็นมีใครสนใจที่จะกำหนดแนวทางปฏิบัติ ด้วยวิสัยทัศน์ที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างถาวรเพราะการแก้ไขปัญหาราจรไม่ใช่เป็นการตัดถนนใหม่ขยายถนนเดิมอย่างเดียว แต่รวมไปถึงการสร้างระบบขนส่งมวลชน ทั้งรถไฟฟ้า รถมอเตอร์ไซด์ดิน ที่ผสมผสานกับระบบรถโดยสารประจำทาง รถไฟชานเมือง และรถโดยสารประจำทางขนาดเล็กที่จะรับส่งผู้คนในซอยและหมู่บ้านจัดสรร จุดมุ่งหมายสำคัญก็คือการสร้างระบบจราจรอย่างไรที่จะทำให้ผู้คนในเมืองไปไหนมาไหนตามที่เขาต้องการโดยใช้เวลาไม่เกิน ๑ ชั่วโมง เพราะคนเราทำงานกันวันละ ๘ ชั่วโมง หากใช้เวลาเดินทางไปกลับกว่า ๒ ชั่วโมง แล้วรับประทานข้าวกลางวันอีกชั่วโมงหนึ่งก็ใช้เวลาเพื่อการทำงานไปถึงวันละ ๑๑ ชั่วโมงแล้ว หากรวมเวลารับประทานข้าวเช้า ข้าวเย็น อาบน้ำ แต่งตัวอีกสัก ๒ ชั่วโมง และเวลานอนอีก ๘ ชั่วโมง ก็จะรวมกันเป็น ๒๑ ชั่วโมง

เหลือเวลาอีกเพียง ๓ ชั่วโมงต่อวัน สำหรับครอบครัว การพักผ่อนหย่อนใจหรือกิจกรรมใดที่ไม่ใช่งาน แต่เดี๋ยวนี้ก็มีคนกรุงเทพฯ เป็นจำนวนมากที่ใช้เวลาเกิน ๒ ชั่วโมงต่อวันในการเดินทาง ซึ่งจะทำให้เขาเกือบไม่มีเวลาเหลือที่จะทำอย่างอื่นเลย นอกจากทำงาน กิน แล้วยกนอน ซึ่งมีสุขภาพชีวิตที่สมบูรณ์ ทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต

ตลอดระยะเวลาที่ผมทำหน้าที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันที่ ๑๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๕ จนถึงวันที่ ๑๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๙ นั้นผมมีความมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหาสำคัญ ๆ ของเมืองหลวงของเราให้เป็นเมืองที่ไร้ปัญหาและเป็นเมืองที่น่าอยู่ น่าอาศัยให้ได้ จึงทำงานที่จำเป็น ถึงแม้ผมจะทราบว่างานเหล่านั้นจะเสร็จไม่ทันวาระ ๔ ปี และไม่ช่วยให้ได้เสียงสนับสนุนในการเลือกตั้งครั้งต่อไป เพราะประชาชนส่วนใหญ่จะไม่เชื่อว่าผมได้ทำอะไรไว้ หากงานนั้นไม่แล้วเสร็จให้เห็น เพราะเขาถูกนักการเมืองหลอกมาหลายครั้งจนไม่อยากจะเชื่อคำพูดอีกแล้ว ผมมิได้ให้ความสำคัญว่างานที่จำเป็นนั้นจะแล้วเสร็จเมื่อใด แต่ผมเห็นว่างานที่จำเป็นกว่าต้องทำก่อน

ผมเห็นปัญหาใหญ่ ๆ ตั้งแต่เป็นคณบดีที่คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแล้วว่ากรุงเทพมหานครได้มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว โดยขาดแนวทางการ

พัฒนาที่จะช่วยให้มหานครนี้เป็นเมืองที่ตอบสนองคุณภาพชีวิตที่ดีแก่ประชาชนได้ เพราะเราไม่มีผังเมืองที่สมบูรณ์เป็นวิสัยทัศน์และแนวทางปฏิบัติในการพัฒนาเมือง

นอกจากนั้น ยังมีปัญหาเรื่องการจราจรติดขัด และเห็นได้ชัดว่าปัญหาเพิ่มความหนักหนาขึ้นทุกที เพราะเราไม่มีระบบขนส่งมวลชนที่ดีมารองรับ

कुคลองต่าง ๆ เน่าเหม็นและทำหน้าที่เหมือนท่อระบายน้ำโสโครกแบบเปิดที่จะไปเทใส่แม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งในอีกไม่กี่ปีข้างหน้าก็คงจะเน่าเหม็นในหน้าแล้งที่ไม่มีฝนมาผลักดันให้น้ำเสียออกทะเลไป หากเราไม่รีบทำโครงการบำบัดน้ำเสียให้ทันการ

การเก็บขยะมีปัญหาเพราะรถขยะเก่าเข้าโรงซ่อมบ่อย และยังมีฝุ่นละอองที่เกิดจากการสร้างถนนและขุดถนนเพื่อฝังท่อประปา ท่อโทรศัพท์ และท่อระบายน้ำของ กทม.เอง ที่ต้องเพิ่มขนาดขึ้นเพื่อรองรับอาคารต่าง ๆ ซึ่งผุดขึ้นเป็นดอกเห็ดทั่วสารทิศ โดยแต่ละอาคารที่กำลังก่อสร้างก็ทำความเดือดร้อนรำคาญให้ผู้อยู่อาศัยรอบ ๆ เพราะทำงานกันทั้งวันทั้งคืน จนคนที่อยู่อาศัยในบริเวณนั้นไม่ได้หลับไม่ได้นอน และยังมีวิศวกรวิ่งหล่นมาใส่บ้านใส่คนอย่างน่าเสียวไส้

กองขยะมหาศาล ๓-๔ ล้านตันที่อ่อนนุชและหนองแขมเป็นพยานให้เห็นว่า การทำลายขยะประจำวัน

นั้นไม่ได้ทำกันไว้ ทำให้เป็นเมืองใหญ่ที่น่าอัปอายและสร้างมลพิษทั้งทางน้ำและทางอากาศในบริเวณใกล้เคียงมาเป็นสิบ ๆ ปี อีกทั้งขยะติดเชื้อจากโรงพยาบาลก็นำไปทิ้งรวมกันในกองขยะ

ทางเท้าทั้งหลายเต็มไปด้วยพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่ที่ขาดระเบียบเรียบร้อย อีกทั้งยังมีหลุมบ่อและท่อเหล็ก ตอคอนกรีตให้คนเดินด้วยความลำบากลำบาก

เรื่องน้ำกินน้ำใช้ก็ยังเป็นปัญหาในเขตชานเมืองหลายต่อหลายเขต เพราะยังไม่มีน้ำประปาใช้ และน้ำคลองก็เน่าเสียเป็นพิษเป็นภัย ไม่สามารถจะใช้ได้อย่างแต่ก่อน

เรื่องน้ำท่วมมีปัญหามากหลายต่อหลายเขตที่ทางระบายน้ำอุดตันหรือมีสิ่งก่อสร้างไม่ว่าจะเป็นอาคารหรือบ้านจัดสรรมาขวางทางน้ำไหลตามธรรมชาติ

สวนสาธารณะก็มีไม่เพียงพอ ดังที่ได้เรียนไว้แล้วว่าชาวกรุงเทพฯ มีพื้นที่สวนสาธารณะไม่ถึง ๑ ตารางเมตรต่อคน น้อยกว่ากรุงโตเกียวครึ่งต่อครึ่ง และน้อยกว่ามหานครลอนดอน ๒๐ เท่า

ปัญหาในชุมชนแออัดมีมากมายทั้งเรื่องขยะ เรื่องน้ำเน่าเสีย เรื่องน้ำท่วมในชุมชนที่อยู่ติดแม่น้ำ ลำคลองนอกเขตป้องกัน

อำนาจหน้าที่ของ กทม. ไม่ครอบคลุมที่จะแก้ไขปัญหาทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นได้ ต้องมีการประสานงานกับหน่วยงานอีกมากมาย

ที่ทำหน้าที่บริการคนกรุงเทพฯ อยู่ อีกทั้งงบประมาณเทียบกับภาชี อากาศทุกชนิดที่เก็บได้ในพื้นที่ กรุงเทพมหานครก็น้อยเมื่อเปรียบเทียบกับเมืองอื่น ๆ ทั่วโลก ยกตัวอย่างเช่น กรุงโตเกียวมีพลเมืองไม่ถึง ๒ เท่าของประชากรแท้จริงของ กรุงเทพมหานคร แต่เขามืองค์การบริหารเมืองที่มีเจ้าหน้าที่มากกว่า กทม. ๔ เท่า และงบประมาณของ เขาก็มีถึงกว่าร้อยละ ๓๐ ของภาชี ทุกชนิดที่เก็บได้ในพื้นที่ เทียบกับ กทม. ซึ่งมีงบประมาณเพียงร้อยละ ๖ เท่านั้น

แต่ผมมั่นใจว่าหากใช้ความ พยายามอย่างเต็มที่แล้ว ปัญหาข้าง ต้นควรจะแก้ไขได้เป็นส่วนใหญ่

ผมได้ใช้เวลาเรื่องผังเมืองไป กว่า ๓ ปี ผมได้ไปติดต่อว่าจ้างคณะ ผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันเทคโนโลยี แมสซาชูเซตส์ (Massachusetts Institute of Technology-MIT) สหรัฐ อเมริการ่วมกับผู้เชี่ยวชาญจากประ- ชาคมยุโรป (European Community-EC) และจากญี่ปุ่นมาช่วยงาน แนว ความคิดหลักด้านผังเมืองก็เสร็จ เรียบร้อยตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๓๙ ก่อนผมหมดหน้าที่ ๒ เดือน กว่า

ระบบรถไฟลอยฟ้าถึงจะมาก ด้วยปัญหาแต่ก็ยังเดินหน้าต่อไปจน เสร็จ ถึงแม้ กทม. จะเริ่มโครงการนี้ ซ้ำกว่าเพื่อนในระบบรถไฟ ๓ โครงการที่กำลังดำเนินการอยู่ใน ขณะนั้น แต่ก็ให้บริการได้เป็นระบบ

แรก ตามมาด้วยระบบรถไฟฟ้าใต้ดิน ส่วนระบบของโฮปเวลล์และลาวาลิน ก็ถูกระงับไปนานแล้ว หากรัฐบาล สนับสนุนให้มีโครงการรถไฟฟ้าใต้ดิน เพิ่มอีก ๗-๘ สายตามที่เราวางแผน กันไว้ และเร่งรัดการดำเนินงานโครง การดังกล่าว ปัญหาจราจรติดขัดก็ จะหมดไป การเดินทางอย่างสะดวก สบายก็จะเปลี่ยนจากความฝันเป็น ความจริง ผลพลอยได้ที่จะตามมา ก็คือมลพิษทางอากาศส่วนใหญ่ที่ เกิดขึ้นจากไอเสียรถยนต์ก็จะหมด ไปด้วยเพราะรถไฟฟ้าขับเคลื่อนด้วย ไฟฟ้า ไม่มีไอเสียมาทำลายสภาพ อากาศอย่างที่ยานยนต์ต่าง ๆ ทำอยู่ ทุกวัน อากาศเสียต้องแก้ที่ต้นเหตุ อย่างนี้จึงจะได้ผล

ที่ผมอยากเห็นคือ ระบบรถโดยสารประจำทางที่จะมาแก้ไขปัญหา จราจรเสียก่อน เพราะสามารถจัดให้ เกิดขึ้นได้เร็วกว่าการก่อสร้างระบบ ขนส่งมวลชนแบบรถไฟฟ้า ซึ่งกว่า จะสร้างได้ครบ ๗-๘ สายก็คงจะใช้ เวลากว่า ๑๐ ปี

เราได้มีการเซ็นสัญญาและ เริ่มก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียไป ๕ โครงการกับบริษัทนานาชาติที่เชื่อ ถือได้ก่อนที่ผมจะพ้นจากหน้าที่ ดัง นั้น จึงแน่ใจได้ว่าโครงการเหล่านี้จะ ทายอดกันแล้วเสร็จหากมีการผลักดัน การปฏิบัติอย่างสืบเนื่อง

โครงการทั้ง ๕ โครงการนี้ จะ บำบัดน้ำเสียในเขตชั้นในของกรุง- เทพมหานครได้ร้อยละ ๗๕ เหลือ อีกเพียงร้อยละ ๒๕ จะไม่เป็นเรื่อง

ยากที่จะสานต่อให้สมบูรณ์ ส่วนเขต ชานเมืองก็ต้องดำเนินการต่อไป เมื่อโครงการบำบัดน้ำเสียแล้วเสร็จ คลองที่เน่าเหม็นในปัจจุบันจะเป็น คลองน้ำใส แม่น้ำเจ้าพระยาจะปลอด ภัย อ่าวไทยก็ไม่ต้องใช้เป็นที่รองรับ น้ำโสโครก

ผมได้สั่งรถขยะใหม่มา ๘๐๐ กว่าคัน และถึงขยะอีก ๔๐,๐๐๐ ใบ ปัญหาขยะตกค้างเพราะรถเสียจะ หมดไป และขยะที่วางไว้ข้างถนนก็ จะมาอยู่ในถังขยะแทน ซึ่งหากไม่มี การทยอยซื้อรถขยะใหม่ทดแทนรถ ที่ใช้มานานแล้ว ปัญหาที่แก้ไขไว้ แล้วก็จะกลับมาอีก

ผมซื้อรถกวาดถนนมาใหม่ ๑๐๔ คัน ทั้งขนาดเล็กและขนาด ใหญ่ ผุ่นละองตามถนนที่คนกวาด ถนนกวาดไม่ได้เพราะรถเดิมถนน ตั้งแต่ก่อนสว่างไปจนถึงค่ำมีตึกตื้น จะหมดปัญหาไป เพราะรถกวาดถนน เหล่านี้สามารถทำงานช่วงดึกได้รวดเร็วและเรียบร้อยกว่าการใช้คนหลาย เท่า เนื่องจากรถจะฉีดน้ำกวาด ดูด ผงและผุ่นละองไปเก็บไว้ในรถ ไม่ ฟุ้งกระจายเหมือนการใช้ไม้กวาด ส่วนพนักงานกวาดถนนที่มีอยู่จะได้ ทำความสะอาดตรอกซอกซอย ให้ กรุงเทพฯ สะอาดทั้งเมืองมิใช่เฉพาะ ถนนใหญ่เท่านั้น เรื่องนี้ก็น่าจะได้ รับการปฏิบัติสืบเนื่องไปเช่นกัน เพื่อ ความสะอาดสะอาดอันของบ้านเมือง

เราได้ออกข้อบัญญัติให้อาคาร ที่กำลังก่อสร้างมีสิ่งปกคลุมกันวัสดุ ร่วงหล่น และให้หยุดงานก่อสร้างที่

มีเสียงดังรบกวนระหว่าง ๔ ทุ่มถึง ๖ โมงเช้า และได้ปรับปรุงขึ้นอีก โดยให้ปกคลุมอาคารด้วยผ้าใบแทนตาข่าย ซึ่งจะกันทั้งวัสดูร่งหล่นและฝุ่นละออง ซึ่งยังปฏิบัติอยู่จนปัจจุบันนี้

เราได้เห็นสัญญาว่าจ้างให้เอกชนนำขยะไปทำลายส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งก็นำเข้าโรงงานที่จะเปลี่ยนขยะให้เป็นปุ๋ยธรรมชาติ ได้ส่งต่อเรือเก็บขยะอีก ๕๐ ลำเพื่อเก็บขยะตามคูคลองและแม่น้ำเจ้าพระยา เราได้สร้างเตาเผาขยะติดเชื่อมจากโรงพยาบาลเสร็จแล้ว ๒ เตา ที่สามารถจะรองรับจำนวนขยะติดเชื่อมไปได้ อีก ๑๐ ปีในอนาคต ซึ่งอนาคตดังกล่าวมาถึงแล้ว จึงจำเป็นต้องมีการขยายระบบเพิ่มขึ้น เพื่อรองรับระบบขยะติดเชื่อมซึ่งเพิ่มขึ้นด้วย

เมื่อเราทำลายขยะที่เก็บได้เป็นประจำวันแล้วเช่นนี้ ก็ได้เห็นสัญญาให้ถมดินบนกองขยะเดิมที่หมดพิษหมดภัยแล้วเพื่อเปลี่ยนเป็นสวนภูเขาแทน กรุงเทพฯ ก็จะไม่มีการขยายอีกต่อไปโดยใช้เงินเพียง ๖๐ ล้านบาท และเสร็จภายใน ๖ เดือนเริ่มปลูกหญ้า ปลูกต้นไม้ได้ในต้น พ.ศ. ๒๕๓๙ ในปัจจุบันได้มีการขนขยะเหล่านั้นไปฝังกลบเรียบร้อยแล้ว เพื่อใช้พื้นที่ราบเป็นที่ปลูกสร้างอาคารของ กทม.

เรื่องหาบเร่แผงลอย ผมก็ได้พยายามดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องที่จะจัดให้อยู่ในเขตผ่อนผันอย่างเป็นทางการ เป็นระเบียบ และได้ทำสำเร็จที่ทำ

พระจันทร์ ทำช่าง และทำเตียน รวมทั้งที่อื่น ๆ อีกหลายแห่ง แต่ขณะนี้เรากลับมีหาบเร่แผงลอยเพิ่มขึ้นอีกมากมายหลายพื้นที่

เรื่องสวนสาธารณะนั้น ใน พ.ศ. ๒๕๓๙ เราเริ่มทำสวนป่าเพิ่มอีก ๙ แห่ง เป็นเนื้อที่เกือบ ๗๐๐ ไร่ ถ้าคิดเป็นร้อยละก็เพิ่มขึ้นอีกร้อยละ ๓๐ จากพื้นที่สวนที่มีอยู่เดิม ถึงอย่างนั้นก็ยังไม่เพียงพอ กทม. จะต้องรณรงค์เรื่องนี้กันต่อไป เพื่อให้มีสวนสาธารณะให้เพียงพอ ซึ่งหมายถึงการเพิ่มพื้นที่สวนสาธารณะขึ้นอีกหลายเท่า

ผมได้พยายามให้ความช่วยเหลือพี่น้องประชาชนในชุมชนแออัดอย่างเต็มที่ ทั้งในโครงการด้านการศึกษาที่จะขยายโอกาสให้เรียนต่อ ทั้งจัดให้มีการบริการเด็กก่อนวัยเรียน เพราะเราเห็นว่าการศึกษาจะช่วยให้ลูกหลานของครอบครัวที่ด้อยโอกาสได้มีการพัฒนาสำหรับอนาคตของเขาอย่างเต็มที่ เราเพิ่มงบประมาณด้านการศึกษาขึ้นทุกปี ทั้ง ๔ ปีที่ผมทำหน้าที่อยู่ ทางด้านกายภาพก็เร่งรัดโครงการ “ชุมชนพืชน้ำเน่า” และการรณรงค์เกี่ยวกับปัญหายาเสพติด อีกทั้งได้จัดตั้งสำนักพัฒนาชุมชนขึ้นที่ กทม. เพื่อดูแลงานด้านนี้โดยเฉพาะ จุดมุ่งหมายสุดท้ายคือ กรุงเทพมหานครที่ปราศจากชุมชนแออัดด้วยการสร้างอาคาร ๔ ชั้นในพื้นที่เดิม ซึ่งจะเปิดพื้นที่ว่างให้ใช้เป็นสวนสาธารณะถึงร้อยละ ๗๕ ของพื้นที่ชุมชนแออัดที่

มีอยู่ในปัจจุบัน และอาคารเหล่านั้นจะเป็นที่พักอาศัยถาวรที่ปลอดภัยจากปัญหาไฟไหม้อีกด้วย

ชาวกรุงเทพฯ คงจะซาบซึ้งถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้พระราชทานแนวทางแก้ไขปัญหาจราจรติดขัดหลายต่อหลายโครงการ โดยได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์สนับสนุน อีกทั้งยังได้พระราชทานแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาจราจร “จตุรทิศ” ซึ่งเป็นโครงการสร้างถนนทางตะวันออก-ตะวันตก เพื่อระบายรถที่เข้าออกเมืองทางด้านทิศตะวันออกและทิศตะวันตกเพิ่มขึ้น โดยสร้างถนนคู่ขนานสมเด็จพระบรมราชชนนีและแยกออกไปสะพานพระราม ๘ ที่จะสร้างขึ้นใหม่เพื่อแบ่งเบาจำนวนรถที่ใช้สะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า เมื่อข้ามสะพานพระราม ๘ มาลงข้างธนาคารแห่งประเทศไทย แล้วก็ขยายถนนศรีอยุธยาเชื่อมกับถนนประชาอุทิศ ผ่านหลังมหาวิทยาลัยรามคำแหงมาเชื่อมถนนศรีนครินทร์และถนนกรุงเทพกรีฑาทางตะวันออก ซึ่งเป็นงานที่ กทม. กำลังทำอยู่

ส่วนทางด้านเหนือ-ใต้ เป็นการเพิ่มผิวจราจรในถนนพระรามที่ ๖ ถนนริมคลองประปาและถนนประชาชื่นขึ้นไปทางเหนือ นอกจากนั้นยังมีโครงการสร้างถนนวงแหวนอุตสาหกรรมทางด้านใต้ โดยใช้ถนนพระรามที่ ๓ ถนนทางรถไฟสายเก่าและถนนปู่เจ้าสมิงพราย รวมทั้ง

สร้างสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาอีก ๒ สะพานเพื่อให้ครบวงแหวน ซึ่งโครงการเหล่านี้จะดำเนินการโดยกรมโยธาธิการ (เดิม) ซึ่งเริ่มปฏิบัติแล้วเช่นกัน

นอกจากนั้น ในระหว่างที่ผมปฏิบัติหน้าที่อยู่ที่ กทม. ยังมีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งได้ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ เพื่อให้โครงการได้เริ่มต้นเร็วขึ้นรวม ๙ โครงการ ซึ่งสร้างเสร็จไปแล้วก่อนที่ผมจะหมดวาระ ๗ โครงการแรก และอีก ๒ โครงการหลังที่ได้เริ่มต้นไว้ขณะนี้ก็เสร็จเรียบร้อยแล้วเช่นกัน โครงการทั้ง ๙ ดังกล่าวคือ

๑. โครงการก่อสร้างถนนสุขุมวิทสายเลี่ยงทางรถไฟสายธนบุรี จากถนนจรัญสนิทวงศ์ถึงถนนนิสรภาพ

๒. โครงการปรับปรุงขยายผิวจราจรเชิงสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า

๓. โครงการก่อสร้างสะพานคนข้ามถนนรัชดาภิเษกบริเวณศาลอาญา

๔. โครงการขยายสะพานผ่านฟ้าลีลาศ

๕. โครงการขยายผิวจราจรสะพานมัฆวานรังสรรค์

๖. โครงการก่อสร้างถนนเชื่อมระหว่างถนนพระราม ๙ - ถนนเพชรบุรีตัดใหม่

๗. โครงการก่อสร้างถนนเชื่อมระหว่างถนนพระราม ๙ - ถนนเทียมร่วมมิตร

๘. โครงการก่อสร้างปรับปรุงบึงพระราม ๙ ก่อสร้างถนนเชื่อมระหว่างถนนพระราม ๙ - ถนนประชาอุทิศ

๙. โครงการก่อสร้างถนนคู่ขนานสมเด็จพระบรมราชชนนีข้ามทางแยกอรุณอมรินทร์ และทางแยกจรัญสนิทวงศ์

เพื่อย้ำถึงความสำคัญของวิสัยทัศน์ทางผังเมืองที่หากปฏิบัติเป็นขั้นตอนไป เราก็คงไปถึงจุดมุ่งหมายที่จะทำให้กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่น่าอยู่ น่าอาศัยและไร้ปัญหา ผมขอสรุปสาระสำคัญของผลงานที่ผู้เชี่ยวชาญจาก MIT จาก EC และสำนักผังเมือง กทม. ที่ผมจัดตั้งขึ้น เพื่อให้ทราบถึงวิสัยทัศน์ทางด้านผังเมืองของกรุงเทพมหานคร ที่เราใช้เวลาทำงานกัน ๓ ปี ๖ เดือน และสรุปเป็นแนวทางปฏิบัติไว้เพื่อเป็นเข็มทิศและแนวทางการพัฒนากรุงเทพมหานคร ซึ่งถึงสรุปแล้วก็ยังยาวอยู่นั่นเอง เพราะสั้นกว่านี้ก็จะไม่ทราบถึงแนวทาง

“วิสัยทัศน์การพัฒนากรุงเทพมหานคร”

เศรษฐกิจ

บทบาทของกรุงเทพมหานครในการเป็นเมืองศูนย์กลางของธุรกิจ การบริหารจัดการและธุรกิจบริการ กำลังคืบคลานเข้ามาอย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จากอัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติซึ่งสูงเป็นพิเศษ ในช่วง พ.ศ. ๒๕๓๖

ถึง พ.ศ. ๒๕๓๘ กรุงเทพมหานครมีการเติบโตทางเศรษฐกิจสูงกว่าร้อยละ ๑๑ มาโดยตลอด ซึ่งเป็นอัตราที่สูงกว่าของประเทศถึงร้อยละ ๓ ส่งผลให้กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจเร็วที่สุดเมืองหนึ่งของโลก

ธุรกิจบริการและบริหารจัดการเป็นภาคเศรษฐกิจที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วของกรุงเทพมหานคร อย่างไรก็ดี ทั้ง ๆ ที่กรุงเทพมหานครมีปัจจัยที่สำคัญหลายอย่างที่นำไปสู่การเติบโตที่รวดเร็วนี้ ปัจจัยที่สำคัญยิ่งที่จะนำกรุงเทพมหานครไปสู่บทบาทการเป็นศูนย์กลาง “เศรษฐกิจวิทยากร” ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ จะขึ้นอยู่กับความพร้อมของกรุงเทพมหานครในการจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานที่ทันสมัยอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีในเมืองที่น่าอยู่และสุขสบาย

ประชากร

ประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีอัตราการเติบโตที่รวดเร็วมาก จำนวนประชากรโดยประมาณในเขตกรุงเทพมหานครในช่วงกลาง พ.ศ. ๒๕๓๘ มีจำนวน ๗.๙ ล้านคน และในเขตปริมณฑลประมาณ ๑๑ ล้านคน ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ประชากรในเขตกรุงเทพมหานครเติบโตในอัตราประมาณร้อยละ ๓ ต่อปี และมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญหลายอย่างของแบบแผนทางประชากรศาสตร์ของกรุง

เทพมหานคร สิ่งที่ได้เห็นได้ชัด คือ ขนาดของครัวเรือนที่เล็กลง ซึ่งส่งผลให้มีความต้องการด้านที่พักอาศัยสูงขึ้น

แบบแผนการพัฒนาทางกายภาพ

ผลกระทบของการเติบโตของประชากรอย่างต่อเนื่อง สามารถมองเห็นได้ชัดเจนจากการเติบโตทางกายภาพของเมืองและพื้นที่ว่าง ซึ่งกระจุกกระจายทั่วไป ในหลายทศวรรษที่ผ่านมา การขยายเมืองพุ่งกระจายออกไปจากเขตศูนย์กลางเมืองในทุกทิศทาง ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบของเมืองที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันคือ การสร้างโครงการพื้นฐานต่าง ๆ ซึ่งทำให้ทางเข้าถึงพื้นที่ว่างที่มีอยู่เดิมเปลี่ยนแปลงไป เป็นแม่เหล็กดึงดูดการพัฒนาใหม่ ๆ เข้าสู่พื้นที่ซึ่งมีบริการพื้นฐานเพิ่มขึ้น การขยายท่าอากาศยานดอนเมือง และการสร้างถนนวิภาวดีรังสิต ทำให้การขยายตัวของเมืองหลังไหลออกไปสู่ด้านทิศเหนือของศูนย์กลางเมือง การเปิดใช้สะพานใหม่หลายแห่งในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา รวมทั้งการเปิดใช้บางส่วนของถนนวงแหวนรอบนอกด้านตะวันตกของเมือง ส่งผลให้การพัฒนาเมืองเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในบริเวณฝั่งตะวันตกของกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ การพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกได้กระตุ้นแนวขยายตัวของเมืองสู่ทิศตะวันออก ถนนสายประธานที่สำคัญและทางด่วนมีอิทธิพลอย่าง

ยิ่งต่อการพัฒนาเมือง สาเหตุส่วนหนึ่งเป็นเพราะกรุงเทพมหานครไม่มีแบบแผนของถนนสายรองที่ชัดเจน ส่งผลให้การพัฒนาอาคารพาณิชย์และร้านค้าปลีก กระจุกตัวตามแนวถนนหลักสายต่าง ๆ ก่อให้เกิดภาวะการจราจรคับคั่งที่รุนแรงขึ้น ความแออัดของการจราจรในเขตเมืองชั้นในซึ่งเป็นผลมาจากการมีพื้นที่ถนนไม่เพียงพอ ทำให้การพัฒนาเมืองมุ่งสู่เขตชานเมือง การเติบโตที่ไร้ระเบียบซึ่งกระจุกกระจายออกนอกเมืองนี้ ก่อให้เกิดความยากลำบากกับรัฐ ตลอดจนค่าลงทุนที่สูงกว่าที่ควรในการจัดทำโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น เช่น ถนน น้ำประปา ท่อน้ำเสีย และบริการพื้นฐานอื่น ๆ ในบริเวณที่พัฒนาแล้วซึ่งตั้งกระจายห่างไกลกัน

นโยบาย แผน และโครงการ

ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลมาตลอดต่อแบบแผนการพัฒนาเมืองของกรุงเทพมหานครคือ นโยบายด้านบริเวณที่ตั้งของอุตสาหกรรม แผนงานซึ่งแยกเป็นเอกเทศจากกันของหน่วยงานคมนาคมสำคัญเช่น การรถไฟ ทางด่วน ทางหลวง รวมทั้งการพัฒนาก่อสร้างอาคารและศูนย์พาณิชย์ขนาดใหญ่จำนวนมากของรัฐและเอกชนตามอำเภอใจ เพราะผังเมืองฉบับแรกของกรุงเทพมหานครเพิ่งประกาศใช้เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕ นี้เอง แต่หลังจากประกาศใช้ไม่ถึง ๓ ปี องค์กรประกอบบางส่วนของผังเมืองรวมก็ถูกละเลย สาเหตุส่วนหนึ่ง

มาจากการเตรียมการที่ใช้เวลานานเกินไป และการขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ มาตรการการปฏิบัติงานที่ไม่เข้มแข็ง ตลอดจนความล้มเหลวโดยทั่วไปที่ไม่สามารถคาดการณ์เนื่องจากแรงกดดันของการพัฒนาเต็มรูป ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ที่กรุงเทพมหานครกำลังเผชิญอยู่ ข้อผิดพลาดที่สำคัญยิ่งของผังเมืองรวมฉบับปัจจุบันคือการวางผังเมืองที่ตามหลังการพัฒนา มากกว่าการนำหน้าแนวโน้มการพัฒนา อย่างไรก็ตาม ระบบทางด่วนและระบบขนส่งมวลชน ซึ่งกำลังอยู่ในขั้นตอนการดำเนินการ จะเป็นปัจจัยช่วยกระตุ้นศักยภาพของการพัฒนาใหม่ ๆ ซึ่งจำเป็นต้องควบคุมชี้้นำการพัฒนาให้เกิดขึ้นอย่างมีแบบแผน และขณะที่กรุงเทพมหานครพยายามสร้างระบบบำบัดน้ำเสียและระบบประปาให้ทั่วพื้นที่ส่วนใหญ่ของกรุงเทพมหานคร ก็จำเป็นที่จะต้องมีการควบคุมความหนาแน่นของการพัฒนาอย่างเข้มงวด ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงการพัฒนาที่ระบบโครงสร้างพื้นฐานจะสามารถรองรับได้ ดังนั้น มาตรฐานการใช้ที่ดินและแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานจะต้องสอดคล้องกันดียิ่งขึ้นกว่าปัจจุบัน

แนวโน้มและการคาดการณ์

ในช่วงทศวรรษหน้า คาดว่าประชากรของกรุงเทพมหานครจะยังคงเพิ่มสูงขึ้นต่อไป แต่ในอัตราที่ช้าลงเนื่องจากการทรงตัวของเศรษฐกิจ-

กิจ ขนาดของประชากรที่พยากรณ์ไว้ใน พ.ศ. ๒๕๔๘ คือ ๑๐.๓ ล้านคน เป็นจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น ๒.๔ ล้านคน ซึ่งหมายถึงความต้องการจำนวนที่พักอาศัยจะเพิ่มขึ้น ๘๕,๐๐๐ หน่วยต่อปี ยิ่งไปกว่านั้นยังคาดว่าจะมีการอนุญาตโครงการพัฒนาเพื่อการพาณิชย์ซึ่งมีจำนวนพื้นที่โครงการทั้งสิ้น ๖ ล้านตารางเมตรต่อปีจนถึง พ.ศ. ๒๕๔๘ และหากอัตราการเติบโตที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของภาคอุตสาหกรรมยังคงดำเนินต่อไป คาดว่าจำเป็นต้องใช้ที่ดินประมาณ ๓,๘๐๐ ไร่ เพื่อการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมในช่วงเวลาเดียวกัน (หมายเหตุ : การวางแผนนี้ทำไว้ก่อนวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เรากำลังเผชิญอยู่)

หากปราศจากผังเมืองรวมฉบับใหม่ของกรุงเทพมหานคร และจากแนวโน้มการขยายตัวของเมืองและการคาดการณ์ สามารถทำนายได้ว่ากรุงเทพฯ จะมีการเติบโตในบริเวณศูนย์กลางเมืองชั้นในพอประมาณ แต่การพัฒนาอาคารพาณิชย์ซึ่งแออัดตามแนวยาวของถนนสายประธานที่สำคัญจะยังคงดำเนินต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการก่อสร้างเส้นทางระบบขนส่งมวลชนเสร็จสมบูรณ์ลง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดปัญหาการจราจรคับคั่งตามถนนสายประธานรุนแรงยิ่งขึ้น การพัฒนาเพื่อการพักอาศัยจะยังคงกระจุกกระจายไกลออกไปจากศูนย์กลางเมืองยิ่งขึ้น แนวโน้มการ

พัฒนาเมืองในปัจจุบันทำให้สามารถทำนายได้อีกว่า บริเวณฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยาจะประสบกับภาวะการจราจรคับคั่งอย่างรุนแรงเนื่องจากขาดบริการขนส่งมวลชน นอกจากนี้ภาวะความเสื่อมโทรมโดยทั่วไปของสิ่งแวดล้อมภายในเมืองและคุณภาพชีวิตในกรุงเทพมหานครจะเลวร้ายลงไปอีก การพัฒนาเมืองที่ส่งผลออกมาในลักษณะเช่นนี้ คงไม่เป็นที่ปรารถนาของผู้ใดที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร สิ่งที่ทำหายนี้อยู่สำหรับการจัดทำผังเมืองรวมฉบับใหม่คือ การเสนอทางเลือกใหม่ของการพัฒนาเมืองซึ่งจะมีส่วนช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรทุกคนในกรุงเทพมหานคร

แผนพัฒนาเมืองกรุงเทพมหานคร

แผนพัฒนาเมืองกรุงเทพมหานครเป็นความพยายามในการกำหนดแนวทางใหม่สำหรับกรุงเทพมหานคร ซึ่งตระหนักถึงบทบาททางเศรษฐกิจที่กำลังก้าวไปสู่แบบแผนเมืองที่ต้องเปลี่ยนแปลง เพื่อแก้ปัญหาเรื้อรังด้านการจราจรและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ยังได้นำบทเรียนของการดำเนินงานตามผังเมืองรวมฉบับปัจจุบันมาใช้ในการวางผังเมืองรวมฉบับใหม่ด้วยระบบขนส่งมวลชนความเร็วสูงที่กำลังจะมาถึง และเมื่อการก่อสร้างทางเชื่อมโยงทางด่วนหลายสายเสร็จสมบูรณ์ลง จะทำให้มีความเป็นไปได้ที่จะควบคุมการพัฒนาในหลายส่วนของ

เมือง และสร้างเมืองซึ่งสามารถแข่งขันได้อย่างแท้จริงในตลาดโลก

แผนพัฒนาเมืองกรุงเทพมหานคร มินิโบายกว้าง ๆ ๕ ประการ คือ

๑. ปรับปรุงความคล่องตัว

การที่กรุงเทพมหานครจะเป็นเมืองที่แข่งขันได้กับเมืองใหญ่ในภาคพื้นนี้ กรุงเทพมหานครจะต้องเป็นเมืองที่สามารถเดินทางได้สะดวก ต้องมีการนำระบบขนส่งมวลชนความเร็วสูงมาใช้เพื่อช่วยลดเวลาการเดินทางไป-กลับประจำวัน และลดการใช้รถยนต์ส่วนบุคคล อย่างไรก็ตาม ประสิทธิภาพของระบบขนส่งมวลชนที่จะลดความคับคั่งของการจราจรได้มากน้อยเพียงใด จะขึ้นอยู่กับการผลสานโครงการข่ายการขนส่งสาธารณะอื่น ๆ เข้ากับระบบขนส่งมวลชน เช่น สถานีรวมระบบขนส่งสาธารณะซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนใช้บริการขนส่งสาธารณะจากระบบหนึ่งไปอีกระบบหนึ่งได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว เช่น การเชื่อมโยงระบบขนส่งมวลชน รถประจำทาง รถไฟชานเมือง โครงการข่ายเรือประจำทาง ซึ่งจะต้องกำหนดให้มีการสร้างสถานีรวมระบบดังกล่าวอย่างเร่งด่วน

๒. การพัฒนาเมืองเพื่อความสะดวกในการเดินทาง

ควรส่งเสริมการพัฒนาแบบกระจุกตัวในบริเวณที่มีบริการขนส่งมวลชนเข้าถึง แผนการพัฒนาเช่นนี้มีจุดประสงค์หลายอย่าง ซึ่ง

จะลดความจำเป็นในการเดินทางให้น้อยลงและร่นระยะทางและเวลาการเดินทาง และเพิ่มประสิทธิภาพของระบบขนส่งมวลชนและประสิทธิภาพของการใช้โครงสร้างพื้นฐานรวมทั้งเพื่อเก็บรักษาพื้นที่เกษตรกรรมแถบชานเมือง

๓. ความสมดุลระหว่างแหล่งทำงานและที่พักอาศัย

การเดินทางในทิศทางเดียวกันในปัจจุบันคือ เข้าเข้า เย็นออกนั้นเป็นผลมาจากการขาดดุลยภาพของแหล่งทำงานและที่พักอาศัย ปัจจุบันมีแหล่งทำงานมากกว่าที่พักอาศัยในเขตเมืองชั้นใน และมีแหล่งที่พักอาศัยมากกว่าแหล่งทำงานในเขตชานเมือง ส่งผลให้การจราจรไหลเข้าสู่เขตชั้นในของเมืองในเวลาเช้าเมื่อคนทำงานเดินทางสู่สถานที่ทำงานของตนและไหลออกสู่บริเวณชานเมืองในเวลาเย็นเมื่อเดินทางกลับที่พักอาศัย แบบแผนการจราจรนี้ทำให้การใช้ถนนและทางด่วนขาดประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดปัญหาการจราจรคับคั่ง ผังเมืองรวมฉบับใหม่ได้เสนอแนวทางแก้ไขความไม่สมดุลระหว่างแหล่งทำงานและที่พักอาศัยในหลาย ๆ เขตของเมืองด้วยการสนับสนุนให้มีการสร้างที่ทำงานในเขตชานเมืองและสร้างที่พักอาศัยสำหรับกลุ่มผู้มีรายได้ระดับต่าง ๆ ในเขตเมืองชั้นใน ถ้าแหล่งทำงานและแหล่งที่พักอาศัยมีจำนวนเท่า ๆ กันในทุกบริเวณของเขตชานเมืองแล้วจะมีประชากรเดินทางเข้ามาในเขต

และออกนอกเขตในจำนวนใกล้เคียงกัน ซึ่งจะทำให้การใช้บริการระบบขนส่งสาธารณะต่าง ๆ เกิดประโยชน์เต็มที่ และในที่สุดก็จะมีคนเลิกที่พักอาศัยใกล้แหล่งทำงานมากขึ้นโดยลำดับ ซึ่งจะทำให้ร่นระยะเวลาการเดินทางลงได้มาก

๔. ปรับปรุงคุณภาพของสิ่งแวดล้อมในเมืองโดยควบคุมการพัฒนา

การนำผังเมืองกรุงเทพมหานครฉบับใหม่ไปปฏิบัติ จำเป็นต้องมีระเบียบข้อบังคับที่มีประสิทธิภาพมากกว่าปัจจุบัน การควบคุมการใช้ที่ดินขณะนี้แยกไว้ละเอียดชัดเจนระหว่างการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ แต่ก็ไม่มีการปฏิบัติตาม ฉะนั้น การควบคุมความหนาแน่นของการพัฒนาหรือความสูงของอาคารในเขตการใช้ที่ดินแทบทุกเขตจึงไม่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การควบคุมแบ่งเขตที่ดินและมาตรฐานการพัฒนาไม่สัมพันธ์กัน ข้อเสนอของผังเมืองรวมฉบับใหม่คือระบบชี้้นำการพัฒนาซึ่งสามารถนำมาใช้เพื่อส่งเสริมให้คุณภาพสิ่งแวดล้อมดีขึ้น โดยการจัดระเบียบการพัฒนาใหม่ ๆ เพื่อพิทักษ์พื้นที่ที่มีลักษณะพิเศษ เช่น บริเวณศูนย์กลางทางประวัติศาสตร์ของเมืองและป้องกันระบบทางธรรมชาติที่สำคัญเพื่อส่งเสริมการพัฒนาแบบยั่งยืน การควบคุมการพัฒนาจำเป็นต้องสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดกับวัตถุประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อม และ

ควรจะสนองต่อประเด็นการพัฒนาและบริการสาธารณะที่จำเป็น เช่น การมีสถานที่จอดรถให้เพียงพอ การมีระบบถนนที่เรียบ เครือข่ายถนนที่สมดุลกับจราจร มีพื้นที่โล่งที่เพียงพอเพื่อเป็นสวนสาธารณะที่มีความสงบในบริเวณที่ไม่มีสิ่งก่อความรำคาญทั้งแสงและเสียงและให้ได้สัมผัสกับธรรมชาติ

๕. ประสานการพัฒนาของภาครัฐและเอกชน

เพื่อให้การพัฒนากรุงเทพมหานครเป็นผลสำเร็จ รัฐและเอกชนจะต้องร่วมมือและประสานงานกันอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่านี้ ภาคธุรกิจมีศักยภาพและความชำนาญในการระดมเงินทุนและทรัพยากรบุคคลที่เชี่ยวชาญได้รวดเร็ว เพื่อดำเนินการพัฒนาโครงการขนาดใหญ่ ภาครัฐมีศักยภาพในการจัดทำโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น เช่น ถนนสายประธาน ระบบสาธารณูปโภค เส้นทางขนส่งมวลชนเพื่อรองรับการพัฒนาของภาคเอกชน อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันนี้การพัฒนาโครงสร้างบริการพื้นฐานต่าง ๆ เช่น ระบบท่อน้ำเสีย น้ำประปา ระบบทางระบายน้ำและป้องกันน้ำท่วม ระบบการสื่อสารและการคมนาคม โรงเรียน บริการสังคมอื่น ๆ ยังเป็นการพัฒนาตามหลังภาคเอกชน สาเหตุส่วนหนึ่งเนื่องจากการวางแผนที่ถูกต้อง เช่น ไม่มีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับระบบถนนและแบบแผนการใช้ถนนก่อนทำการก่อสร้างถนน และที่สำคัญรัฐและหน่วย

งานที่รับผิดชอบโครงสร้างพื้นฐานไม่สามารถประสานการจัดหางบประมาณและจัดดำเนินการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ได้ตามกำหนดเวลาที่ต้องการ ส่งผลให้ภาคเอกชนต้องรับภาระค่าใช้จ่ายที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น บ่อบาดาล บ่อเก็บกักน้ำเสีย นอกจากนั้น ยังทำให้รัฐต้องเสียค่าลงทุนสูงในการขยายระบบบริการพื้นฐานต่าง ๆ ในพื้นที่ที่มีการพัฒนาเพิ่มขึ้นก่อนแล้ว ฉะนั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหาแนวทางใหม่เพื่อการทำงานร่วมกันจัดระบบและกำหนดระเบียบการพัฒนาและการปฏิบัติงานประสานกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนขึ้น

แผนยุทธศาสตร์

แผนพัฒนาเมืองเป็นแผนยุทธศาสตร์ซึ่งมุ่งเน้นงานที่รัฐควรริเริ่มและที่ควรควบคุม โดยให้ภาคเอกชนเป็นผู้ตัดสินใจ การพัฒนาการก่อสร้างอาคารต่าง ๆ กรุงเทพมหานครเป็นเมืองใหญ่และมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ รัฐจึงต้องพิจารณาอย่างรอบคอบต่อประเด็นการพัฒนาที่รัฐต้องการเข้าไปมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของภาคเอกชน ทั้งนี้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่สำคัญของรัฐ

ส่วนประกอบที่สำคัญของแผนพัฒนาเมืองได้แก่

๑. เขตเมืองชั้นใน

ในอนาคตแผนพัฒนาเมืองเสนอให้ขยายศูนย์ธุรกิจชั้นในของเมืองไปสู่บริเวณพื้นที่ระหว่างสถานี

มักกะสันและถนนสาทร สถานีหัวลำโพงและถนนอโศก บริเวณนี้ในอนาคตจะมีบริการระบบขนส่งมวลชนและรถไฟฟ้าระยะสั้นรอบเมืองสู่เขตชานเมืองด้านทิศเหนือและทิศตะวันออก การรวมตัวการพัฒนาเพื่อธุรกิจต่าง ๆ เข้าไว้ในบริเวณพื้นที่ดังกล่าวจะช่วยกระตุ้นการสร้างเขตธุรกิจแบบครบวงจร ซึ่งสามารถเข้าถึงทุกพื้นที่ของเขตได้โดยสะดวกด้วยระบบขนส่งมวลชน

๒. ศูนย์กลางระบบขนส่งมวลชน

ความสำเร็จของระบบขนส่งมวลชนขึ้นอยู่กับความสะดวกในการต่อเชื่อมกับระบบขนส่งสาธารณะอื่นซึ่งรวมถึงรถประจำทางในเมืองและต่างจังหวัด รถไฟระยะสั้นรอบเมือง รถไฟความเร็วสูง รถยนต์ส่วนบุคคล รถแท็กซี่ และยานพาหนะอื่น ๆ บริเวณที่เป็นจุดต่อรถที่มีผู้คนมาที่จุดนี้มากมายนั้นจะเป็นทำเลที่ดีสำหรับการพัฒนาเพื่อการพาณิชย์เป็นบริเวณที่เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาอาคารสำนักงานและที่พักอาศัย ทั้งนี้เพราะการเดินทางสะดวกและใกล้สถานีขนส่งมวลชน ชุมทางสถานีขนส่งสาธารณะ ๕ แห่งที่เสนอไว้ในผังเมืองรวมฉบับใหม่นี้คือ สถานีมักกะสัน หัวลำโพง บางซื่อ บางกอกน้อย และวงเวียนใหญ่

๓. ศูนย์ชุมชนชานเมือง

ข้อเสนอที่สำคัญอีกประการหนึ่งของแผนพัฒนากรุงเทพ

มหานครคือ การสร้างศูนย์ชุมชนชานเมืองในกรุงเทพมหานคร ๕ แห่งในช่วง ๒ ทศวรรษหน้าในบริเวณชานเมืองที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว บริเวณศูนย์ชุมชนชานเมืองทั้ง ๕ แห่ง คือ ลาดกระบัง ตลิ่งชัน บางขุนเทียน มีนบุรี และลำลูกกา จุดมุ่งหมายหลักของการพัฒนาศูนย์ชุมชนชานเมืองคือ การสร้างคุณภาพของแหล่งที่พักอาศัยและที่ทำงานซึ่งมีผลต่อการลดความจำเป็นในการเดินทางไป-กลับระยะไกลประจำวัน ศูนย์ชุมชนชานเมืองเหล่านี้จะช่วยลดความจำเป็นในการเดินทางเนื่องจากอาคารสำนักงาน โรงงาน ร้านค้า และที่พักอาศัยแบบหนาแน่นสูง มารวมตัวอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน ศูนย์ชุมชนชานเมืองแต่ละแห่งจะต้องอยู่ในบริเวณที่บริการขนส่งมวลชนสามารถขยายไปถึงได้โดยง่าย และเพราะที่ศูนย์ชุมชนชานเมืองเหล่านี้ตั้งอยู่ใกล้แนวถนนวงแหวนรอบนอก จึงเป็นบริเวณที่รถยนต์เข้าถึงสะดวก และรถประจำทางก็สามารถเปิดบริการถึงบริเวณนี้ได้ตั้งแต่เริ่มการพัฒนา

การพัฒนาศูนย์ชุมชนชานเมืองมุ่งที่จะแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการพัฒนาที่มีการวางแผนอย่างรอบคอบ เพื่อส่งผลให้เกิดสภาวะแวดล้อมที่มีคุณภาพ ความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถของภาครัฐในการประสานการพัฒนาแบบโครงสร้างพื้นฐานและบริการพื้นฐานที่จำเป็น

กับการพัฒนาของภาคเอกชนได้ทันตามกำหนดเวลาที่ภาคเอกชนต้องการพัฒนา เช่น การปรับปรุงถนนและสาธารณูปโภค การสร้างสวนสาธารณะและพื้นที่โล่ง การจัดบริการของหน่วยงานเขต โรงเรียนและสถานพยาบาล ลักษณะของศูนย์ชุมชนชนเมืองลาดกระบังได้แสดงไว้เป็นแบบตัวอย่าง

๔. เขตส่งเสริมการขนส่งมวลชน

การก่อสร้างระบบขนส่งมวลชนตามที่ได้วางแผนไว้ ซึ่งเป็นบริเวณที่มีอาคารสำนักงานและอาคารพาณิชย์อยู่แล้วค่อนข้างหนาแน่น จะยิ่งทำให้บริเวณนี้มีความสำคัญและเป็นพื้นที่ทำเลดีสำหรับการพัฒนา การขนส่งทางบกสำหรับบริเวณนี้ต้องดำเนินการจัดระเบียบโดยรอบคอบ เพื่อช่วยเสริมระบบขนส่งมวลชน และทางเท้าตามถนนเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงการจัดทำแผนสร้างที่จอดรถและทางเข้าถึงบริเวณแนวพัฒนาต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นเช่นกัน ทั้งนี้เพื่อให้มั่นใจว่ามีการจราจรที่ลดปัญหาจากปัจจุบันเป็นอย่างมาก

๕. เขตส่งเสริมการพัฒนาที่พักอาศัย

การพัฒนาที่พักอาศัยใหม่เพื่อกลุ่มผู้มีรายได้อัตราต่ำ เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ในขณะที่ที่ผ่านมามีการพัฒนาที่พักอาศัยประเภทอาคารชุดราคาแพงหลายโครงการในเขตเมืองชั้นใน แต่โครงการที่พักอาศัยสำหรับ

กลุ่มที่มีรายได้น้อยและปานกลางมีเพียงเล็กน้อย แบบแผนการพัฒนาเช่นนี้ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่คนทำงานส่วนใหญ่ของธุรกิจต่าง ๆ ในเขตเมืองชั้นในเป็นผู้ที่มีรายได้น้อยถึงปานกลางซึ่งต้องเดินทางไกลทุกวันระหว่างบ้านและที่ทำงานจึงจำเป็นต้องมีการดำเนินการพิเศษเพื่อแปลงพื้นที่ที่ครอบครองของรัฐเพื่อพัฒนาเป็นที่พักอาศัยสำหรับผู้ที่มีรายได้อัตราต่ำ ๆ ชุมชนแออัดจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงด้วยเช่นกันเพื่อให้มีความปลอดภัยและสุขอนามัยที่ดี ผังเมืองรวมกรุงเทพมหานครฉบับใหม่ที่ได้รับอนุมัติเมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๘ ได้เสนอยุทธศาสตร์ที่สำคัญสำหรับการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมของแหล่งที่พักอาศัย

๖. เขตส่งเสริมอุตสาหกรรม

แหล่งทำงานใหม่ที่สร้างงานส่วนใหญ่ในกรุงเทพมหานครคือธุรกิจขนาดเล็ก รัฐควรวางแผนจัดหาพื้นที่ ซึ่งมีราคาไม่แพงนักในเขตการพัฒนาแบบผสมผสานสำหรับธุรกิจขนาดเล็กที่เพิ่งเริ่มดำเนินการ นอกจากนี้ รัฐควรพัฒนาพื้นที่ของการทำเรือ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรม เพราะบริเวณนี้อยู่ใกล้กับแหล่งแรงงานจำนวนมากของเขตเมืองชั้นใน แผนพัฒนาเมืองได้เสนอให้พัฒนาแหล่งโรงงานอุตสาหกรรมใกล้ศูนย์ชุมชนชนเมืองแต่ละแห่ง และอุตสาหกรรมการผลิตขนาดเล็กควร

เป็นเป้าหมายหลัก เพื่อเป็นแหล่งงานของประชากรจำนวนมากที่พักอาศัยอยู่ชานเมือง

๗. เขตศูนย์กลางมรดกทางประวัติศาสตร์

แผนพัฒนาเมืองกรุงเทพมหานครได้เสนอให้พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว **มรดกสยาม** ๓ เส้นทางเป็นการจัดเส้นทางท่องเที่ยวอย่างเป็นระเบียบ น่าสนใจ และอุดมไปด้วยความรู้ รวมทั้งสิ่งแวดล้อมที่สวยงามตามเส้นทางท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวเมืองไทยที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยวให้ได้สัมผัสสถานที่ทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ในเขตมรดกทางประวัติศาสตร์ของกรุงเทพมหานครอย่างทั่วถึง จุดเริ่มต้นของระบบเส้นทางท่องเที่ยวได้แก่ ศูนย์นักท่องเที่ยวแห่งใหม่ที่สถานีหัวลำโพง

เส้นทางท่องเที่ยวที่กำหนดเป็นความพยายามที่จะจัดระเบียบการพัฒนาในบริเวณที่มีมรดกทางวัฒนธรรมในเขตศูนย์กลางทางประวัติศาสตร์ของเมือง โดยกระตุ้นการพัฒนาและการพัฒนาขึ้นใหม่ให้มารวมตัวอยู่ในเส้นทางท่องเที่ยว แผนพัฒนากรุงเทพมหานครวางภาพให้มีการจัดระบบขนส่งสาธารณะด้วยระบบรถประจำทางไฟฟ้าขนาดเล็กตามเส้นทางท่องเที่ยวแต่ละเส้นทาง มีการติดป้ายอธิบายและป้ายบอกเส้นทางและการระดมความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวที่มี

คุณภาพ เพื่อประสบการณ์ท่องเที่ยว
ที่ประทับใจนักท่องเที่ยว

๘. ระบบสวนสาธารณะ

แผนพัฒนาเมืองกรุงเทพมหานครในช่วง ๑๐ ปีข้างหน้า มีเป้าหมายที่จะเพิ่มพื้นที่สวนสาธารณะขึ้นจากเดิมเป็น ๒ เท่าสำหรับประชากรกรุงเทพฯ และให้แต่ละเขตมีสวนสาธารณะอย่างน้อย ๑ แห่ง นอกจากนี้ ยังได้เสนอให้สร้างสวนสาธารณะขนาดใหญ่ในบริเวณรอบนอกของกรุงเทพมหานคร เช่นสวนสาธารณะริมฝั่งทะเล ตลอดจนให้มีการพัฒนาสวนสาธารณะเชื่อมโยงกันหลายแห่งตามคลองบางกอกน้อยและคลองบางกอกใหญ่ในเขตธนบุรี และตามริมแม่น้ำเจ้าพระยาพร้อมทั้งสร้างท่าจอดเรือประจำทางเพื่อใช้เป็นระบบการจราจรทางน้ำเชื่อมโยงสวนสาธารณะเหล่านี้

๙. การป้องกันน้ำท่วมแบบถาวร

แผนพัฒนาเมืองกรุงเทพมหานครเสนอให้พัฒนาบึงรับน้ำผนวกกับสวนสาธารณะเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาน้ำท่วมอย่างถาวร การออกแบบให้มีบริเวณรองรับและเก็บกักน้ำเป็นส่วนหนึ่งของสวนสาธารณะจะช่วยเพิ่มคุณค่าของบริเวณพักผ่อนหย่อนใจซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะอย่างชัดเจนพื้นที่บริเวณรับน้ำในสวนสาธารณะของศูนย์ชุมชนเมืองลาดกระบัง ตลิ่งชัน บางขุนเทียน มีนบุรี และ ล้าลูกกา จะเป็นส่วนหนึ่งของยุทธ-

ศาสตร์ป้องกันน้ำท่วมของเมือง การสนับสนุนและร่วมมือเพื่อปรับปรุงขีดจำกัดความสามารถของทางระบายน้ำตามคลองต่าง ๆ จะช่วยปรับปรุงโครงการป้องกันน้ำท่วมของเมือง ซึ่งเมื่อรวมกับโครงการเขื่อนริม ๒ ฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา และการผันน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาไปลงอ่าวไทยผ่านแม่น้ำท่าจีนและแม่น้ำบางปะกง และการควบคุมระดับน้ำในแม่น้ำป่าสักและนครนายกตามโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวซึ่งกำลังดำเนินการอยู่ จะเป็นการป้องกันน้ำท่วมอย่างถาวรของกรุงเทพมหานคร

๑๐. เป้าหมายของการสร้างความสมดุลระหว่างแหล่งทำงานและแหล่งที่พักอาศัย

แผนพัฒนาเมืองฉบับใหม่นี้เสนอให้แก้ไขความแตกต่างระหว่างแหล่งทำงานและที่พักอาศัยในพื้นที่ต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร โดยการวางกฎเกณฑ์เพื่อส่งเสริมให้มีความสมดุลระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงานในทุกเขตของกรุงเทพมหานครอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ตัวอย่างที่มีคือเมืองลอสแอนเจลิส สหรัฐอเมริกาที่สามารถกระจายแหล่งงานได้อย่างกว้างขวาง การกระจายแหล่งงานโดยกว้างขวางเป็นงานที่เร่งด่วนที่สุดสำหรับชุมชนเมืองทุกแห่ง และเป็นกิจกรรมเร่งด่วนที่สำคัญของผังเมืองรวมฉบับใหม่นี้ เพราะจะทำให้ระยะทางและเวลาเดินทางระหว่างที่พักอาศัย

และที่ทำงานสั้นลง และลดปัญหาการจราจรติดขัดไปพร้อมกัน

ระบบชี้้นำการพัฒนา

โดยเหตุที่กฎเกณฑ์ที่ใช้เป็นแนวทางชี้้นำการพัฒนาที่มีอยู่ขณะนี้ยังไม่สมบูรณ์ แผนพัฒนาเมืองกรุงเทพมหานครฉบับใหม่นี้จึงเสนอให้แก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการเปลี่ยนแปลงดังต่อไปนี้

- แบ่งเขตการใช้ที่ดินกรุงเทพมหานครออกเป็นพื้นที่ ๑๔ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาในระดับเดียวกัน พร้อมด้วยมาตรฐานการพัฒนาในแต่ละพื้นที่

- กำหนดค่าความหนาแน่นสูงสุดของการพัฒนาสำหรับทุกพื้นที่

- บริเวณพิเศษซึ่งมีกฎข้อบังคับเฉพาะพื้นที่ตามสภาพแวดล้อม

- มีระบบโบนัสความหนาแน่นสำหรับการพัฒนาบริเวณที่ใกล้กับระบบขนส่งสาธารณะเพื่อลดการใช้ยานพาหนะส่วนบุคคล

- จัดตั้งระบบการอนุญาตพิเศษสำหรับการพัฒนาขนาดใหญ่หรือการใช้ที่ดินเพื่อประโยชน์เฉพาะซึ่งอาจจะไม่สอดคล้องกับบริเวณโดยรอบ

การนำแผนพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ

วิสัยทัศน์ที่วางไว้สำหรับผังเมืองกรุงเทพมหานครฉบับใหม่นี้จะเป็นจริงขึ้นได้ จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการวางแผน การพิจารณาทบทวน และการบริหาร

จัดการ อีกทั้งการอนุมัติผังเมืองรวมฉบับใหม่และข้อเสนอโครงการต่าง ๆ นี้จะต้องสอดคล้องกับการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐระดับสูง เช่น กรมการผังเมือง กระทรวงมหาดไทย คณะรัฐมนตรีและสภาผู้แทนราษฎร การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญซึ่งจะช่วยวางรากฐานทางกฎหมายและทางสถาบันที่จำเป็นต่อการนำไปปฏิบัติได้แก่

๑. อนุมัติผังเมืองกรุงเทพมหานครฉบับใหม่พร้อมทั้งมาตรการควบคุมการใช้ที่ดินที่ปรับปรุงใหม่

๒. จัดตั้งคณะกรรมการผังเมืองของกรุงเทพมหานคร โดยให้อำนาจอนุมัติการใช้ที่ดินเพื่อการพัฒนาพิเศษ การยกเว้นข้อบังคับและมาตรการควบคุมการใช้ที่ดินสำหรับโครงการขนาดใหญ่ จัดทำแผนงานโดยละเอียดของพื้นที่พิเศษผังเมืองเฉพาะ และโครงการปรับปรุงการจัดสรรที่ดิน

๓. จัดตั้งองค์กรใหม่คือ องค์กรพัฒนากรุงเทพมหานคร โดยให้อำนาจในการดำเนินงานโครงการพัฒนาขนาดใหญ่และโครงการปรับปรุงฟื้นฟูเมือง ขณะเดียวกันจัดตั้งกองทุนกู้เงินหมุนเวียนเพื่อการพัฒนาเมืองมีความคล่องตัวในการริเริ่มโครงการพัฒนา

๔. กระจายอำนาจการอนุมัติการจัดสรรที่ดินจากกระทรวงมหาดไทยให้แก่คณะกรรมการผังเมืองของกรุงเทพมหานคร

๕. จัดตั้งระบบการจัดรูปที่ดิน

ที่อยู่ในความดูแลของกรุงเทพมหานครให้อยู่ภายใต้การรับผิดชอบของคณะกรรมการผังเมืองกรุงเทพมหานคร

๖. กำหนดให้มีข้อยกเว้นจากกฎกระทรวงต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ที่เกี่ยวกับอาคารสูงและอาคารขนาดใหญ่ และเรื่องอื่น ๆ ซึ่งครอบคลุมไว้ในข้อกำหนดการใช้ที่ดินที่เสนอมาพร้อมผังเมืองกรุงเทพมหานครฉบับใหม่

๗. ให้อำนาจแก่กรุงเทพมหานครจัดทำและบังคับใช้ระบบค่าธรรมเนียมการปรับปรุงเพื่อคืนค่าใช้จ่ายแก่รัฐในการพัฒนาปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน

๘. จัดโครงสร้างของสำนักผังเมืองของ กทม. ซึ่งได้มีการตั้งขึ้นใหม่นั้น ให้เป็นหน่วยงานที่มีการกำหนดหน้าที่อย่างชัดเจน และจัดหาบุคลากรที่มีคุณภาพมาปฏิบัติงาน

๙. ปรับปรุงระบบการบริหารต้นทุน และใช้สิ่งที่ปรับปรุงใหม่นี้เป็นกลไกสำหรับการส่งเสริมการพัฒนาตามแผน

๑๐. ยกเลิกข้อบังคับต่าง ๆ ภายใต้พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร โดยนำเอาข้อบัญญัติเรื่องการควบคุมการใช้ที่ดินฉบับใหม่ที่บรรจุในแผนมาใช้บังคับแทน

ไม่มีแผนใดจะเป็นความจริงได้ หากไม่สามารถนำแผนนั้นไปปฏิบัติ หากจะให้ผังเมืองกรุงเทพมหานครฉบับใหม่มีความหมายมากกว่าการเสนอภาพของเมืองในอนาคตที่อาจ

มีความเป็นไปได้เท่านั้น เราจำเป็นที่จะต้องดำเนินการตามแนวทางต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น แนวทางเหล่านี้จะเป็นเครื่องมือที่สามารถทำให้แผนงานตามผังเมืองรวมฉบับใหม่เป็นความจริงขึ้นไป ซึ่งจะทำให้กรุงเทพมหานครก้าวไปสู่โลกของการบริหารจัดการพัฒนาที่ทันสมัยอย่างรวดเร็ว

จากข้อเสนอต่าง ๆ เหล่านี้ จำเป็นต้องมีการจัดทำรายละเอียดต่าง ๆ ขึ้น และต้องพิจารณาอย่างรอบคอบเพื่อให้ได้แผนที่ละเอียดสมบูรณ์ แต่อย่างไรก็ตาม จุดหมายหลักนั้นคือการปรับปรุงคุณภาพของการพัฒนาเมืองโดยใช้เทคนิคการบริหารที่ทันสมัย เหมือนเช่น การแสดงของวงดนตรีซิมโฟนีซึ่งมีใช้ต้องการเพียงเครื่องดนตรีที่ดีอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังคงมีนักดนตรีมีอาชีพที่มีแรงบันดาลใจผู้กำกับวงที่มีความเป็นผู้นำ ตลอดจนความต้องการของผู้ชมที่มีรสนิยมทางดนตรีที่ดีด้วย

ผังเมืองเป็นงานที่ครอบคลุมการพัฒนาอย่างกว้างขวางที่มีแนวทางและระเบียบการปฏิบัติที่ชัดเจน รวมทั้งการควบคุมให้การพัฒนาเป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด ผังเมืองเป็นเข็มทิศและแนวทางที่ปฏิบัติได้เป็นขั้นตอนเพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายสุดท้าย คือการแก้ไขปัญหาของเมืองในปัจจุบัน และป้องกันปัญหาในอนาคต เพื่อเมืองมากปัญหา เพราะการพัฒนาอย่างไรทิศทาง เช่น กรุงเทพมหานครจะได้พื้นที่

จากปัญหาการจราจร ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาชุมชนแออัดที่ขาดความปลอดภัยจากอัคคีภัยและจากสภาวะแวดล้อมที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ปัญหาความไม่สมดุลของแหล่งที่พักอาศัยและแหล่งงานที่ทำให้การเดินทางใช้เวลานานเกินความจำเป็น เป็นการทำให้สุขภาพกายสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตในครอบครัว รวมทั้งปัญหาการขาดสวนสาธารณะที่จะช่วยให้คนส่วนใหญ่ที่อยู่ในป่าคอนกรีต ได้มีโอกาสสัมผัสกับธรรมชาติที่เขียวสงบเพื่อลดความเครียดที่สะสมเพิ่มขึ้นเป็นประจำ

แต่ผังเมืองเป็นเรื่องที่คนส่วนใหญ่ไม่มีโอกาสได้เข้าใจถึงความสำคัญว่ามีผลกระทบกับคุณภาพชีวิตทุกคน เพราะในระบบการศึกษาของเราทุกระดับมิได้สร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นว่า ผังเมืองคือเข็มทิศและแนวทางในการพัฒนาเมืองทางกายภาพให้เป็นเมืองที่ปราศจากปัญหา เพื่อคุณภาพชีวิตและสภาวะแวดล้อมที่ดีของทุกคนที่พักอาศัยอยู่ในเมือง

ผมอยากเปรียบเทียบกรุงเทพมหานคร เหมือนกับบ้านหลังใหญ่ ๆ หลังหนึ่งที่เมื่อ ๕๐ ปีก่อนนี้มีคนอยู่น้อยและอยู่กันอย่างสบาย เมื่อเวลาผ่านมาก็มีญาติพี่น้องเข้ามาพักเพิ่มมากขึ้นทุกที เพราะมาอยู่บ้านนี้หาเงินได้ดีกว่าอยู่ที่อื่น บ้านแน่นเข้าก็ต่อเติมกันตามอัธยาศัย และผู้ที่ต่อเติมก็ไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับผู้อื่นที่อยู่ในบ้านเดียวกัน

เพราะเจ้าบ้านก็ไม่ว่าอะไร ใครใคร่สร้างตรงไหน ต่อเติมอย่างไร มีเงินทำได้ก็ทำไป ใครไม่มีเงิน ก็สร้างที่พิกตามมีตามเกิด รวมกันอยู่ในบ้านใหญ่นี้ เหมือนชุมชนแออัดที่มีอยู่ ๑,๒๐๐ กว่าแห่งในกรุงเทพฯ สร้างกันอยู่ไม่ห่างไกลจากตึกสูงใหญ่เทียมฟ้า ผลสุดท้ายเราก็มีบ้านที่ไม่สะดวกสบายกันทุกคนอย่างนี้ กรุงเทพฯ เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้

ผังเมืองที่ผมได้พยายามจัดทำด้วยความร่วมมือของผู้เชี่ยวชาญหลายประเทศจาก ๓ ทวีป และพิจารณาไปพร้อม ๆ กับผู้แทนหน่วยงานทุกหน่วยที่มีหน้าที่บริหารและบริการกรุงเทพมหานครอยู่ เช่น กรมการผังเมือง กระทรวงมหาดไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตำรวจจราจรและตำรวจนครบาล การทางพิเศษแห่งประเทศไทย การเคหะแห่งชาติ การไฟฟ้านครหลวง การประปานครหลวง การรถไฟแห่งประเทศไทย องค์การโทรศัพท์ (เดิม) องค์การขนส่งมวลชน (ขสมก.) สำนักการระบายน้ำและสำนักผังเมือง กทม. เพราะผมทราบว่าแผนพัฒนาที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเสนอนั้นจะไม่สำเร็จผลหากมิได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่ร่วมกันบริการกรุงเทพมหานครอยู่ ความร่วมมือนั้นหมายถึงความเห็นชอบในหลักการ รวมทั้งการพิจารณาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งงบประมาณประจำปีของหน่วยงานต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น เพื่อให้

แผนพัฒนาก้าวหน้าไปที่ละขั้นทีละตอนในแต่ละปีจนประสบผลสำเร็จ

นอกจากนั้น ยังได้สัมมนาชี้แจงรายละเอียดแก่อาจารย์ที่สอนผังเมือง นักผังเมือง ผู้ประกอบการพัฒนาที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ เพื่อรวบรวมความคิดเห็นของท่านเหล่านั้นมาปรับปรุงแก้ไขหลายครั้ง

เราทำงานกันมาเป็นเวลา ๓ ปี ๖ เดือน จนทุกฝ่ายเห็นชอบกับแนวทางการพัฒนากรุงเทพมหานครแล้ว จึงได้จัดพิมพ์และสั่งการให้สำนักผังเมือง กทม. ปฏิบัติตามขั้นตอนเพื่อเสนอกรมการผังเมือง กระทรวงมหาดไทย ที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะประกาศใช้กฎหมายผังเมือง กว่าจะมาถึงขั้นนี้ก็เป็นเวลาเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๙ และพอถึงวันที่ ๑๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๙ ก็ครบวาระ ๔ ปีพอดี ยิ่งเวลาผ่านไปนานเท่าใด การพัฒนาอย่างไร้ทิศทางก็จะเพิ่มขึ้น การแก้ไขปัญหาก็จะยากยิ่งขึ้น กว่าถ้าจะสนุกก็จะมีหมิ่นเสียก่อน และถ้าผังเมืองที่สมบูรณ์แบบไม่เกิดขึ้น กรุงเทพมหานครก็จะเสียโอกาสที่จะพัฒนาไปสู่จุดมุ่งหมายที่เป็นเมืองไร้ปัญหาน่าอยู่อาศัย เพราะเราจะต้องมีการพัฒนาที่มีแนวทางแน่นอนและได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานราชการและภาคเอกชนเสียก่อน จึงจะก้าวแต่ละก้าวไปสู่จุดมุ่งหมายได้ ถ้าชะงักงันเสียตั้งแต่ก้าวแรกแล้ว ความหวังที่จะไปถึงก้าวสุดท้ายก็มีดมน

เมืองหลวงของเราเมืองนี้ เป็นทั้งราชธานีและเป็นทั้งหัวใจของ

ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย ไม่
ว่าผู้บริหาร กทม. จะเป็นใคร ก็ต้อง
ผลักดันการแก้ไขปัญหาสำคัญของ
เมืองต่อไป จนเรามีเมืองหลวงที่ทุก
คนจะภูมิใจในอนาคต

ปัญหาเกิดขึ้นเพราะคน ผมมี
ความเชื่อมั่นฝังใจว่า ปัญหาใดที่คน

ทำให้เกิดขึ้น คนจะต้องแก้ไขได้
และผมมั่นใจว่าแนวทางการแก้ไขที่
ผมมุ่งมั่นอุทิศทั้งกายและใจและ
ความคิดมาครึ่งค่อนทางอย่างนี้แล้ว
จะต้องประสบผลสำเร็จเพื่อคุณภาพ
ชีวิตที่ดีขึ้นตามลำดับของทุกชีวิตใน
เมืองนี้

กรุงเทพมหานครเป็นของพวก
เราทุกคน เราจะต้องร่วมมือกันสร้าง
สรรค์ต่อไป เพื่อให้เมืองนี้เป็นเมืองที่
ปราศจากปัญหา และเป็นเมืองที่น่า
อยู่หน้าอาศัยให้จงได้

กรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานคร (Krung Thep Maha Nakhon หรือ Bangkok Metropolitan) หรือที่เรียกกันโดยทั่วไป
ว่า *กรุงเทพฯ* นั้น พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช โปรดเกล้าฯ พระราชทานนามราชธานีที่
ทรงตั้งขึ้นใหม่ ดังปรากฏในหนังสือพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ ฉบับหอสมุดแห่งชาติ ว่า

“กรุงเทพมหานคร *บวรรัตนโกสินทร์* มหินทรายุธยา มหาดิลกภพ นพรัตนราชธานีบูรีรมย์
อุดมราชนิเวศน์มหาสถาน อมรพิมานอวตารสถิต สักกะทัตติยวิษณุกรรมประสิทธิ์” ต่อมาในรัชสมัยพระบาท
สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้แปลงสร้อยที่ว่า “*บวรรัตนโกสินทร์*” เป็น “*อมรรัตนโกสินทร์*”
ซึ่งคำอ่านที่ถูกต้องเป็นดังนี้

“กรุงเทพมหานครคอน อะมอนรัตตะนะโกสิน มหินทะรายุธะยา มะหาดีหลกภพ นพะรัตราดชะธานีบูรีรม
อุดมรัตชะนิเวศนะมหาสะถาน อะมอนพิมานอะวะตานสะถิต สักกะทัตติยะวิตสะนุกำประสิต”

และถอดความเป็นอักษรโรมันได้ดังนี้

KRUNGTHEPMAHANAKHON AMONRATTANAKOSIN MAHINTHARAYUTTHAYA
MAHADILOKPHOP NOPPHARATRATCHATHANIBURIROM UDOMRATCHANIWETMAHASATHAN
AMONPHIMAN-AWATANSATHIT SAKKATHATTIYAWITSANUKAMPRASIT

ถอดความเป็นภาษาไทยและแปลเป็นภาษาอังกฤษได้ดังนี้

กรุงเทพมหานคร อมรรัตนโกสินทร์ มหินทรายุธยา

เมืองของเทวดา มหานครอันเป็นอมตะ

City of Angels, Great City of Immortals.

มหาดิลกภพ นพรัตนราชธานีบูรีรมย์

สง่างามด้วยแก้ว ๙ ประการ และเป็นที่พักของพระเจ้าแผ่นดิน

Magnificent City of the Nine Gems, Seat of the King,

อุดมราชนิเวศน์มหาสถาน อมรพิมานอวตารสถิต สักกะทัตติยวิษณุกรรมประสิทธิ์

เมืองที่มีพระราชวังหลายแห่ง ดุจเป็นนิมานของเทวดา

ซึ่งมีพระวิษณุกรรมสร้างขึ้นตามบัญชาของพระอินทร์

City of Royal Palaces. Home of Gods Incarnate,

Erected by Visvakarman at Indra's Behest.

ที่มา : จดหมายข่าวราชบัณฑิตยสถาน ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๓๖, หน้า ๑.